

Dr. Deniz Erođlu ile Yapılan Söyleşi

1.Dış göç nasıl tarif edilebilir? Günümüzde yoksulluk ve yaşanan iç savaşlar sonucunda meydana gelen toplu göçler devletleri siyasal, sosyal ve ekonomik yönden nasıl etkilemektedir?

Cevap: Dış göçler insan topluluklarının kimi zaman kendi istekleri kimi zaman ise zorunlu sebepler dolayısıyla kendi ülkelerinin dışına gerçekleştirdikleri göçlerdir. Günümüzde toplu göçler genellikle iç savaşlar ve bölgesel çatışmalar sonucunda kitleler halinde gerçekleşen yer değiştirmelerdir. Hareketin kitleler halinde gerçekleşmesi ve bu kitleleri kabul eden ülkelerin büyük ölçüde hazırlıksız olması, gidilen yerlerde bir takım siyasal, sosyal ve ekonomik sorunlara yol açmaktadır. Toplu göçleri kabul eden ülkeler bu kaygılardan önce göçmenlerin güvenliğinin sağlanması konusunda adımlar atmalı, kitlesel göçlerde açık kapı politikası uygulanmalıdır.

2.Türkiye topraklarına Cumhuriyet döneminde Türkmen ve Müslüman toplulukların dışında; Arnavut, Arap, Roman ve Kürt gibi birçok farklı dil ve kültürü paylaşan insan toplulukları göç etmişlerdir? Bu göçmenlerin Tür kültürüne yaptıkları olumlu veya olumsuz katkılar hakkında neler söylenebilir?

Cevap: Ben göç yanlısı bir araştırmacıyım. Bundan dolayı farklı kültürlerin her zaman olumlu katkılar yapacağını düşünüyorum. Ancak bunun gerçekleşmesi için söylemleri değiştirmenin önemli olduğunu düşünüyorum. Şöyle ki dünyanın her yerinde yaşanan sosyal ve ekonomik sıkıntılarda göçmenler hedef gösterilmektedir. Yapılması gereken şey yerel halkı göçmenlere düşman yapacak yönlendirmelerden kaçınılmalıdır.

3. Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye ile Yunanistan arasında yapılan Mübadele Anlaşması, değişime tabi tutulan Rum ve Türkler ile Türk ve Yunan hükümetlerini sosyolojik, psikolojik, ekonomik ve siyasal açıdan nasıl ve ne yönde etkilemiştir?

Cevap: Türkiye'ye gelen Türk soylularının iskânı 1934 tarihli ve 2510 sayılı iskân kanunu çerçevesinde gerçekleşmiştir. İskân kanunu yürürlüğe girdiğinden itibaren Bulgaristan, Yugoslavya, Romanya, Çin, Türkistan, Yunanistan ve diğer ülkelerden iskânlı göçmen olarak 182.571 aile ve 714.605 kişi, serbest göçmen olarak ise, 258.032 aile ve 932.922 kişi ülkemize kabul edilmiştir. Yerleştirmeler iskân kanunu çerçevesinde yapılmıştır. Türkiye ve Yunanistan arasında yapılan anlaşma çerçevesinde değişime tabi tutulan Türk ve Rum vatandaşlar değişim sonrasında uzun bir süre uyum sorunu yaşamışlardır. Uzunca bir süre yaşadıkları ortama adapte olamamışlardır.

4.Balkanlarda yaşayan Türk topluluklarına uygulanan baskılar ve izlenen politikalar sonucunda çok sayıda Türk zorunlu göçe tabi tutulmuştur. Örneğin 1989'da Bulgaristan 310 bin Türkü zorla Türkiye'ye göç ettirmiştir. Özellikle Yugoslavya'dan daha önce de Türkiye'ye göç olduğu dikkate alınır, Türkiye Cumhuriyeti devletinin bu göçlere karşı izlediği politikalar nasıl değerlendirilebilir?

Cevap: Türkiye'nin ne yazık ki gerek Türkiye'den göç etmiş kimselere gerekse buraya gelen kişilere yönelik sağlam bir politikası olmamıştır. Gündelik kararlar verilmiş ve gönübirlik inisiyatifler çok etkili olmuştur. Örneğin Bulgaristan göçü sırasında önce açık kapı politikası uygulanmış daha sonra ise kapılar kapatılmış bunun sonucunda ise göç etmek isteyen kişiler mağduriyet yaşamışlardır. Türkiye artık hem göç veren hem de göç alan bir ülke olduğunun farkındadır ve bu konuda gerek kurumsal gerekse yasal düzenlemeleri yapmaktadır. Ancak hala bu konuda önemli eksiklikleri mevcuttur.

5. Cumhuriyet döneminde Türkiye'ye yönelik dış göçler hakkında söylemek istediğiniz başka bir şey var mıdır?

Cevap: Türkiye'nin en büyük sorunu göç konusunda uzun yıllar yasal ve kurumsal düzenlemelerin yapılmamış olmasıdır. Türkiye artık yalnızca göç veren bir ülke değil aynı zamanda göç alan bir ülkedir. Bu hususta yasal düzenlemeler konusunda atılan en büyük adım 2013 yılında resmi gazetede yayımlanan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'dur. İnsan hakları konusunda bir çok bakımdan ileri bir yasa olmasına rağmen, mülteci statüsü verilmesi hususunda hâlâ coğrafi kısıtlamalar ihtiva etmektedir. Coğrafi kısıtlama ise şu demektir, Türkiye mültecilere ilişkin 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesinin ilk imzacılarından biri olmasına rağmen, mülteci statüsünü yalnızca Avrupa ülkelerinden kaçanlara tanımaktadır. Avrupa dışından gelenler yalnızca 'şartlı mülteci' olabilmekte ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından üçüncü bir ülkeye yerleştirilinceye kadar Türkiye'de kalmalarına izin verilmektedir.